ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓު

[2022] SC 67

2022/SC-A/82

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

އަރުޝަދު ހާމިދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް

ފަނޑިޔާރު މަހާޒު އަލީ ޒާހިރު

ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު

ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއް ސުޢޫދު

ނިމުނު ތާރީޚު

30 އޮކްޓޫބަރ 2022

އިސްތިއުނާފު ކުރުވުން ނިންމުން

95-B2/CHT/2022/2477

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް

އަޙްމަދު ޒާހިދު، އަލިވާރޭ. ގދ. ހޯޑެއްދޫ
ދާއިމީ އެޑްރެސް: ނޫރުއްސަލާމް އައްބަކަރު، ރެޑްޒަމީ
ޓޫވުބަރިސް އެލުއޮރޭ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ދާއިމީ އެޑްރެސް: ޕްލާޒާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީސް
ނަވާދަޔާ

ބަންދު އަމުރު – ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުން – ކޯޓު އަމުރުގައި ހިމެނޭ މަޢުލޫމާތުތައް – ބަންދު އަމުރު ނެރުމުގައި ރިޢާޔަތް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން – ކޯޓު އަމުރުގައި ސަބަބު ކުރުން – ބަންދު އަމުރު ބާޠިލު ކުރުން – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016) ގެ 174 – ޝަރީޢަތު ކުރުމަށްފަހު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު 52 އަދި 76 ވަނަ މާއްދާ – ހައިކޯޓަށް މިހާރު ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރަން ޖެހޭ ގަވާއިދު ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) (ނ)

<u>ފިހުރިސްތު</u>

ތަޢާރުފު.....1

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް.....1

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް.....3

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ ރައްދު.....4

ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަންކަން.....6

ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުން.....6

ކޯޓު އަމުރުގައި ހިމެނޭ މައުލޫމާތު.....8

އަމުރު ނެރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަންކަން.....9

ކޯޓު އަމުރުގައި ސޮއިކުރުން.....12

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް.....14

ފަނޑިޔާރު ޖޭ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރުގެ ރައުޔު.....15

ފަނޑިޔާރު ޙުސްނުއްސުޢޫދުގެ ރައުޔު.....15

ޙުކުމް.....15

بسم الله الرحمن الرحيم

އަރުޝަދު ނާހިދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

[2022] SC 67

ފަސިޔާރު މަޙާޖު އަދީ ޢާރިޟުގެ ޙައްޤު (ފަސިޔާރު ގ.ނ. އަށްމިރާވާ ޢާރިޟު އަދި ފަސިޔާރު ޙުސްނުއްސުލޫކު ތާއިދު ކުރައްވާފައި)

ތަޢާރުފު

1. މިއީ ހައިކޯޓުން ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައެއް ހިނގަމުންދަނިކޮށް، އެ މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ އެއް ފަރާތް ކަމުގައިވާ އަރުޝަދު ނާހިދު (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A298073) ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ހައިކޯޓުން 07 ޖޫން 2022 ގައި ނެރުއްވި ކޯޓު އަމުރަކީ[1] ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ނެރުއްވާ އަމުރެއް ކަމުގައި ބުނެ އެ އަމުރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (ދައުލަތް) އެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް

2. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 190/Cr-C/2020 ޝީޓުއާއިގައި އަރުޝަދު ނާހިދުގެ މައްޗަށް ގައިމިޔަން ބަރުވާރު ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލިއެވެ. އެ ކޯޓުން އެ މައްސަލައިގައި އަރުޝަދު ނާހިދުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތު ނުވާކަމަށް ޙުކުމްކުރިއެވެ. މި ޙުކުމް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވެއެވެ. މި އިސްތިއުނާފު ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ކުރުމުގައި ހައިކޯޓުން ނެރުއްވާ

[1] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-B2/CHT/2022/2477 ކޯޓު އަމުރު

އަމުރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތާރީޚަކީ 2021 ޑިސެމްބަރު 28 ވަނަ ދުވަހެވެ. އަދި މި މައްސަލައަކީ ހައިކޯޓުން ދީފައިވާ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/HC-A/51 އެވެ.

3. އަރުޝަދު ޒާހިދު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ހައިކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް އެ ކޯޓުން އަމުރު ކޮށްފައިވަނީ 07 ޖޫން 2022 ގައެވެ. މި އަމުރުގައި ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން އޭނާ ހާޒިރު ކުރުމަށް ނިންމި ސަބަބުތަކެއް ގޮތުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ކަންކަމެވެ.

(ހ) އަރުޝަދު ޒާހިދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ދީފައިވާ އެޑްރެހާއި ފޯނު ނަންބަރަކީ މިހާރު އަރުޝަދު ދިރިއުޅޭ އެޑްރެސް ކަމުގައި ނުވުމާއި، ފޯނު ނަންބަރަކީ އޭނާ ގެންގުޅޭ ފޯނު ނަންބަރު ކަމުގައި ނުވުން.

(ށ) އަރުޝަދު ޒާހިދު މިހާރު ދިރިއުޅޭ ވަކި އެޑްރެހެއް އެނގިފައި ނުވުން.

(ނ) އަރުޝަދު ޒާހިދު ހައިކޯޓަށް ހާޒިރުވެފައި ނުވުން.

(ރ) އަރުޝަދު ޒާހިދުގެ ހާޒިރުގައި ފުރިހަމަ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ނުގެންދެވުން.

(ބ) އަރުޝަދު ޒާހިދަކީ ހައިކޯޓަށް ހާޒިރުނުވެ ފިލާފައި މީހެއް ކަމުގައި ބެލެވުން.

4. އަރުޝަދު ޒާހިދު ބުނާ ގޮތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އޭނާގެ މައްޗަށް ކުރި ސާބިތު ނުވާކަމަށް ނިންމުމުން އޭނާ ބޭސްފަރުވާއަށް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރައިގެން ދިޔަކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް ފުރައިގެން ދިޔުމުގެ ކުރިން ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމި މައްސަލަ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާތީ އޭނާ ބެލިކަމަކާއި، އެއިރު އެ މައްސަލަ އެ ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިނުވާ ކަމުގައެވެ. އަދި ބޭސްފަރުވާއަށް ސްރީލަންކާގައި ހުއްޓައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމި މައްސަލަ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، އޭނާ ހުރީ ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ކަމަށާއި، އޭނާއާ ގުޅޭނެ އީ-މެއިލް އެޑްރެސް އޭނާގެ ޢާއިލާގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓާ ހިއްސާ ކުރި ކަމުގައެވެ.

5. އަރުޝަދު ހާޒިރާއި ހައިކޯޓާ ދެމެދު ކުރެވިފައިވާ މުޢާމަލާތްތަކަށް ބަލާއިރު، 2022 ޖޫން 07 ދުވަހު އަރުޝަދު ހާޒިރު ބަންދުގައި ބަހައްޓަވައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ހައިކޯޓުން އަމުރު ކުރުމުގެ ކުރިން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 190/Cr-C/2020 ދަޢުވާއާ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން އެ ކޯޓުގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައިވާ ނަންބަރު 2022/HC-A/51 ދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން ހައިކޯޓާ މުޢާމަލާތް ކުރިކަން އެނގެން ނެތެވެ.

6. ހައިކޯޓުގެ އަމުރު ތަންފީޒު ކުރުމުގެ ގޮތުން ފުލުހުން އަރުޝަދު ހާޒިރު ހައްޔަރު ކޮށްފައިވަނީ 10 އޮކްޓޫބަރު 2022 ގައެވެ. އަރުޝަދު ހާޒިރު ބޭނާ ގޮތުން މި ތާރީޚާ ހަމައަށްވެސް، އޭނާއަށް ރައްދުވާ ގޮތަށް ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުމެއް އެ ކޯޓުން ތާވަލު ކޮށްފައި ނުވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

7. ހައިކޯޓުން އަރުޝަދު ހާޒިރު ބަންދުގައި ބަހައްޓަވައިގެން ހާޒިރު ކުރުމަށް އަމުރު ކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމުގައި ބުނެ އަރުޝަދު ހާޒިރުގެ ފަރާތުން ކުރި އިސްތިއުނާފު ބިނާކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ތިން ނުކުތާގެ މައްޗަށެވެ.

7.1- ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ، ހައިކޯޓުން އޭނާ ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރު ކޮށްފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[2] 174 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމުގައި ބުނެ ފާހަގަ ކުރި ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އަރުޝަދު ހާޒިރުގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން މީހަކު ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް އެ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ހާލަތެއް މި މައްސަލައިގައި ކުރިމަތި ވެފައިނުވާ ކަމުގައެވެ. މި ގޮތުން އަރުޝަދު ހާޒިރަށް ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ކޯޓު އަމުރެއް ބަހައްޓަވައި

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ނުވާ ކަމުގައްޔާއި، ކޯޓު އަމުރެއް ހަވާލު ކުރުމަށް ހައިކޯޓުން މަސައްކަތް ވެސް ކޮށްފައި ނުވާކަމުގައެވެ. އަދި ކޯޓު އަމުރަކާ ޚިލާފު ނުވުމަށް އަދުއްސަތު ހާލިދު މަސައްކަތް ކޮށްފައި ނުވާނެ ކަމުގައެވެ.

-7.2 ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ހައިކޯޓުން ނިންމަވައިވާ އަމުރަކީ ސުޕީރިއަރކޯޓުތަކާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ[3] 52 ވަނަ މާއްދާ އަދި 76 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 01 ގައިވާ ހައިކޯޓަށް މީހުން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމަވައިވާ އަމުރެއް ކަމުގައި ބެލެން ފާހަގަ ކުރި ނުކުތާއެވެ.

-7.3 ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ، ހައިކޯޓުގެ އަމުރަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމަވައިވާ އަމުރެއް ކަމުގައިބެލެން ފާހަގަ ކުރި ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާ ތަފްސީލު ކުރައްވަން އަދުއްސަތު ހާލިދުގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "ހައިކޯޓުން މައްސަލަތައް ބަލައި ނިންމަވާނީ ޝަރީޢަތާއި މައްޗަށް އުސޫލާ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުން" ކަމުގައި ބުނެފައިވުމުން، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ އަމުރުގައި ސޮއިކޮށްފައިވަނީ ހައިކޯޓުގެ އެންމެ ފަނޑިޔާރަކު ކަމުގައެވެ.

.8 މި ކަންކަން ފާހަގަ ކުރެވުނުއިރު، އަދުއްސަތު ހާލިދުގެ ފަރާތުން އުފުއްލަވައިވަނީ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-B2/CHT/2022/2477 ކޯޓު އަމުރު އަމުރު ބާތިލު ކުރެއްވުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގެ ބަޙުސް

.9 އިސްތިއުނާފު ފުރަތަމަ ދެ ނުކުތާގެ ބަޙުސްގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައި ވަނީ އަދުއްސަތު ހާލިދު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ހައިކޯޓުން އަމުރު ކުރުމުގައި ޖިނާއީ

[3] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01

އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާ އަށާއި، ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާ އަށް ހައިކޯޓުން ރިޢާޔަތް ކޮށްފައިވާ ކަމުގައެވެ. މި ގޮތުން ހައިކޯޓުގައި ބަލަމުން ދިޔަ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/21 ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން އަރުޝީފު ހާޒިރު ކުރަން ބޭރަށް ދާނަމަ، ހައިކޯޓަށް އެންގުމަށް އެ ކޯޓުން އަންގާފައިވާ ކަމުގައާއި، ނަމަވެސް އަރުޝީފު ހާޒިރު ކުރުމުއިން ބޭރަށް ދިޔައިރު ހައިކޯޓަށް އެންގާފައި ނުވާކަން ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމުގެ އަމުރާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް ހައިކޯޓުގައި ބާއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވާކަން ދައުލަތުން ފާހަގަ ކޮށްފައެވެ.

10. މީގެ އިތުރުން ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 15 ގައިވާ ކޯޓު އަމުރުގެ ނަމޫނާގައިވާ ހުރިހާ މައުލޫމާތު (އަރުޝީފު ހާޒިރުގެ މިހާރުގެ އެޖެންސީއާއި، ފުލުސް ނަންބަރު ފަދަ މައުލޫމާތު) ހައިކޯޓުން ފޮނުވާފައިވާ އަމުރުގައި ހިމެނިފައި ނުވާ ކަމަށާއި، އެފަދަ މައުލޫމާތު މަދުވުމަކީ އެ އަމުރު ޤާނޫނާ ޚިލާފުވާ ސަބަބެއް ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެ ކަމުގައެވެ. އަދި އެ އަމުރުގައި ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރަންޖެހޭ ތާރީޚާއި ވަގުތު ނެތުމަކީ، އެ އަމުރުގެ ދަރަޖަ ބަދަލު ކުރާފަދަ މިކަހަލަ މުއްދަތެއް ނެތް ގޮތުގައި ފުރަތަމަ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުށަހަޅާ ކަމެއް ނޫނެކަން ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އަށް ބެލުމުން އެނގޭ ކަމުގައެވެ. އަދި ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރާ ތާރީޚާއި ވަގުތު ހިމެނުމުން ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި އެފަދަ އަމުރުގެ މަޤްޞަދު ޙާސިލު ނުވެ ހިނގައިދާނެ ކަމެއްވެސް ދައުލަތުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

11. އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ފާހަގަ ކޮށްފައި ވަނީ، މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އަމުރަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "މައްސަލަ"އެއްގެ މަފްހޫމުގެ ތެރެއަށް ވަންނަ އެއްޗެއް ނޫން ކަމުގައެވެ.

12. މި ކަންކަން ފާހަގަ ކުރުމަށްފަހު ދައުލަތުން އުފުލައިފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-B2/CHT/2022/2477 ކޭސް އަމުރަކީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނުކުރެވޭ އަމުރެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށެވެ.

ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަންކަން

13. ކުރިމަތިވެގެންވާ މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފާ ތިން ނުކުތާއަކަށް ވަކިވަކިން ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމުގައި ދެކެމެވެ. ފުރަތަމަ، އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގެ ތަރުތީބުން އަހުރެންގެ ރައުޔު ތަރުތީބު ކުރަން ގަސްދުކުރަމެވެ.

ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުން

14. ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުމާއި، ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމުގެ އުސޫލުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާ މާއްދާއަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާއެވެ. ތިރީގައި މިވަނީ އެ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގެ އިބާރާތެވެ.

> **ކޯޓަށް ހާޒިރުވުން** 174. (ހ) ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރު ލިބޭ ކޮންމެ މީހަކު އެ އަމުރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ތާރީޚުގައި، އެ އަމުރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގަޑިއަށް ކޯޓަށް ހާޒިރުވާންވާނެއެވެ.
>
> (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރު ރައްދުވެ، މަޤްބޫލު އުޒުރެއް ނެތި އަމުރުގައިވާ ގަޑިއަށް ހާޒިރުނުވެއްޖެނަމަ، ނުވަތަ އަމުރު ބަލައިނުގަންނަމަ، ކޯޓުގެ އަމުރަށް ނުކިޔަމަންތެރިވި ކަމަށް ބަލައި، އޭނާއާމެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވެއެވެ. ހާޒިރުނުވި މީހަކީ ނުވަތަ އަމުރު ބަލައިނުގަތް މީހަކީ، ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތް ކަމުގައިވާނަމަ، އޭނާ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރުވެސް ކޯޓަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

.15 ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ކޯޓު އަމުރެއް ތިބިއްޖެނަމަ، އެ އަމުރުގައިވާ ގޮތަށް ކޯޓަށް ހާޒިރު ވުމަކީ ލާޒިމު ކަމެއްކަން އެނގެއެވެ. އަދި ގޮތަށް ހާޒިރު ނުވުމާއި، ކޯޓު އަމުރު ބަލައި ނުގަތުން ބަޔާންކޮށް، މި ދެ ހާލަތަކީ ކޯޓުގެ އަމުރަށް ނުކިޔަމަންތެރިވާ ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ދެ ހާލަތެކަން އެ މާއްދާއިން ސާފުވެއެވެ. އަދި މި ދެ ހާލަތުންކުރެ ހާލަތެއް ދުރުވެރިވާ ދަޢުވާ ލިބޭ މީހަކަށް ނަމަ، އެ މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ހާޒިރު ކުރުމުގެ އިހްތިޔާރު މި މާއްދާއިން ކޯޓަށް ލިބިދީފައި ވެއެވެ.

.16 ކަންމިހެން އުސޫލުން ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން މީހަކު ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމުގައި މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެ ހާލަތުގެ ތެރެއިން ހާލަތެއް ދުރުވެރިވާން ޖެހެއެވެ. އެއް ހާލަތަކީ ކޯޓު އަމުރަށް ހާޒިރު ނުވުމެވެ. ދެވަނަ ހާލަތަކީ އަމުރު ބަލައި ނުގަތުމެވެ. ހުށަހަޅާފައި، މިހާރު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ހާޒިރު ކުރުމުގެ ކުރިން އެ މީހާ ހާޒިރު ކުރުމަށް ކޯޓުން ނެރެފައިވާ އަމުރެއް އޮތުން މި މާއްދާ ލާޒިމު ކުރެއެވެ. އެހެން ކޯޓު އަމުރެއް ނެތި، ކޯޓު އަމުރަކާ އެއްގޮތަށް ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވި ކަމުގައި ބަލާނެ ތަނެއް ނުހުންނާނެއެވެ. އަދި އަމުރެއް ބަލައި ނުގަތުމުގެ ހާލަތެއް އުފެދޭނީ ވެސް ކޯޓު އަމުރެއް ޖާރީކުރުމުންނެވެ.

.17 މި އުސޫލު މި މައްސަލައަށް ތަޠްބީޤު ކުރާއިރު، 2022 ޖޫން 07 ވަނަ ދުވަހު އަރުޝަދު ހާދީ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމުގެ އަމުރު ހައިކޯޓުން ނެރުއްވުމުގެ ކުރިން އަރުޝަދު ހާދީ ހައިކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް އެ ކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ އަމުރެއް މި މައްސަލައިގެ ލިޔެކިޔުންތަކުން ފެންނަން ނެތެވެ. އަދި މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހައިކޯޓުން ސާދިރުކުރި ހުކުމްނާމާއި، އެ ކޯޓުން ގެންގުޅުނު ރިޕޯޓްތަކުގެ ތަފްސީލުގައި ވެސް އެ ތާރީހުގެ ކުރިން އަރުޝަދު ހާދީ ހައިކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ނެރެފައިވާ ކޯޓު އަމުރެއް ފެންނަން ނެތެވެ. ވީމާއެކު، 07 ޖޫން 2022 ގައި ހައިކޯޓުން އަރުޝަދު ހާދީ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ނެރެފައިވާ އަމުރަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ކަމުގައި ނުބެލެވެއެވެ.

ކޯޓު އަމުރުގައި ހިމެނޭ މަޢުލޫމާތު

18. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އަރުޝަދު ހާޒިރުގެ ފާހަގަ ކޮށްފައިވާތީ ހައިކޯޓުން ނެރެފައިވާ އަމުރަކީ، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޤާނޫނު އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 15 ގައިވާ ނަމޫނާއާ އެއްގޮތަށް އޮތް އަމުރެއް ނޫން ކަމުގައެވެ. މި ގޮތުން އެ ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 15 ގައިވާ ނަމޫނާ އަކީ ބަލާއިރު، ބަންދުކުރާ މީހާ ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރަންޖެހޭ ތާރީޚާއި ގަޑި އަމުރުގައި އޮންނަންޖެހޭނެ، ހައިކޯޓުން ނެރެފައިވާ އަމުރުގައި އެފަދަ ތާރީޚެއް އަދި ގަޑިއެއް ވެސް ހިމެނިފައި ނުވާ ކަމުގައެވެ.

19. ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޤާނޫނު އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 52 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ ޝަރީޢަތްތަކާ ގުޅިގެން ބަންދު ކޮށްގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކާއި ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށްޓަކައި އަމުރު ފާސްވާނީ އެ ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 15 ގައިވާ ނަމޫނާއާ އެއްގޮތަށް ކަމުގައެވެ. ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 15 ގައިވާ ކޯޓު އަމުރުގެ ނަމޫނާއަށް ބަލާއިރު، ބަންދު ކުރެވޭ މީހާ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރަންޖެހޭ ތާރީޚާއި ވަގުތު އެ އަމުރުގައި އޮންނަންޖެހޭކަން އެނގެއެވެ.

20. ހައިކޯޓުން އަރުޝަދު ގާޒިދު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ބޭނުންވާ އަމުރުގައި ހާޒިރު ކުރަންޖެހޭ ތާރީޚާއި ވަގުތެއް ބަޔާން ކޮށްފައި ނުވެއެވެ. ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރާ މީހާ ވީ، ކޯޓު އަމުރެއް ދިނި ކޯޓަށް ހާޒިރު ނުކުރި މީހެއް ކަމުގައެވެ. ނުވަތަ ކޯޓު އަމުރު ބަލައި ނުގަތް މީހެއް ކަމުގައެވެ. އެގޮތަ މީހަކު ބަންދު ކޯޓުގެ ވަކި ވަގުތެއްގައި ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް، ހުރިހާ ހާލަތެއްގައި ނުކުރެވިދާނެ ކަމެކެވެ.

21. ކަންމިހެން އޮތް ނަމަވެސް، ގަވާއިދުގެ ބޭނުމަކީ އެފަދަ މީހަކު ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ވަކި ތާރީޚަކާއި ވަގުތެއް އޮތުން މުހިންމެވެ. ސަބަބަކީ މި އަމުރަކީ މީހެއްގެ މިނިވަންކަން ހިފެހެއްޓޭ އަމުރަކަށް ވުމުގެ އިތުރުން، އެ މައުލޫމާތުތަކަކީ، އަމުރު ރައްދުވާ ފަރާތުން އަމުރާ އެއްގޮތަށް އަމަލު ކުރުމަށް މުހިންމު މައުލޫމާތު ތަކެކެވެ. އަދި މިފަދަ އަމުރުތަކުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލު

ކުރުމަށްޓަކައި، ބަންދު ކުރެވޭ މީހާ ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރެވޭނެ ތާރީޚާއި ވަގުތު ފަދަ މުހިންމު މައުލޫމާތު ނުހިމަނާ ހާލަތުގައި، މި އަމުރުގެ ދަށުން މީހަކު ބަންދު ކުރުމަށްފަހު، ކަސްޓަޑީ ކުރަންވާނެ ގޮތުގެ އިރުޝާދުތަކެއް އަމުރު ރައްދުވާ ފަރާތަށް ދިނުމަށްޓަކައި، އަމުރުގެ "އިތުރު ބަޔާން" ގައި އެފަދަ މައުލޫމާތު ހިމެނިދާނެވެ.

22. ބަންދު ކުރެވޭ މީހާ ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރަންޖެހޭ ތާރީޚާއި ވަގުތު އަމުރުން އުނިވެފައިވުމަކީ، އެއީގެ ޒާތުގައި އަމުރުގެ ޞައްޙަ ކަމަށް އަސަރުކުރާ ކަމެއް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ. ސަބަބަކީ، މި އަމުރުގެ ދަށުން ބަންދު ކުރެވޭ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ރައްކާތެރި ކުރެވޭނެ އުސޫލުން ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާން ވެފައިވާތީވެ. އެ އަކުރުގެ ދަށުން ބަންދު ކުރެވޭ މީހަކު ގިނަވެގެން ފުރުސަތުގެ ބޮޑުމިނުގެ ދަށުގައި ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރަން ޖެހޭނީ 72 ގަޑިއިރުގެ މުއްދަތަށެވެ.

23. ކަންމިހެން އޮތުމުން މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުން ނިންމައިވާ އަމުރުގައި ބަންދު ކުރެވޭ މީހާ ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރަންޖެހޭ ތާރީޚާއި ވަގުތު ނުހިމެނި އެ ސަބަބަށްޓަކައި އެ އަމުރަކީ ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދުގެ 52 ވަނަ މާއްދާ އާ ޚިލާފު އަމުރެއް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށްޓަކައި ބަންދުކުރެވޭ މީހުން ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުން ފުރުސަތުގެ ބޮޑުމިނުގެ ދަށުގައި ބާރަށްބޮށް އެންމެ ދިގު މުއްދަތު ބަޔާން ކޮށްދީފައި ނުވެއްޖެނަމަ، މުއްދަތެއް ނެތި ގޮތަކަށް މީހަކު ބަންދުކުރެވި، ބަންދު ކުރެވޭ މީހާގެ އަސާސީ ޙައްޤުތަކަށް ގެއްލުން ހުރިހާ ފަދަ ފުރުސަތު ކަމަށްބަލައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަހުގެ މިކަމުގައި ހަމަޖެހިނެވެ.

އަމުރު ނެރުމުގައި ރިޢާޔަތް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން

24. އިސްތިއުނާފު ދެވަނަ ނުކުތާގައި އަރުޝަދު ހާޒިރުގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ އެއްކަމަކީ ހައިކޯޓުން އަމުރު ނެރުމުގައި ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ

01 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްފައި ނުވާކަމުގައެވެ. އަދި ހަމަ މި ޤާނޫނުން ހައިކޯޓަށް މީހުން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެ އުސޫލުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ހ) ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް އެ ކޮމިޝަން ރިޢާޔަތް ކޮށްފައިނުވާ ކަމުގައެވެ. އަދި މި ސަބަބަށްބަލާއިރު ހައިކޯޓުގެ އަމުރަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފު އަމުރެއް ކަމުގައެވެ.

25. ސަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އޮތީ އަންނަނިވި އިބާރާތެވެ.

(ހ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ސަރީޢަތްކުރުމުގެ އަމުރު ނެރޭއިރު އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތް ކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރު ރައްދުވެ، މަޤްބޫލު އުޒުރެއްނެތި އެއަމުރަށް ހާޒިރުވެފައިނުވުން ނުވަތަ ކޯޓު އަމުރާ ޚިލާފުވުން؛

(2) އެ އަމުރު ނިސްބަތްވާ މީހަކީ ފިލާފާނެ މީހެއްކަމަށް ބެލެވުން.

26. ހައިކޯޓަށް މީހުން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެ އުސޫލުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން މީހުން ހާޒިރު ކުރުމުގައި ބަލާނެ ކަންކަން ބަޔާން ކުރުމުގެ ގޮތުން ހިމެނިފައިވާ އިބާރާތް ތިރީގައި މި ވަނީއެވެ.

(ހ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން އަމުރު ނެރުމުގައި ބަލާނީ ތިރީގައި ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތަކަށެވެ.

(1) ދައުވާއާ ގުޅިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރެއް ކުރިން ނެރުނު، މަޤްބޫލު އުޒުރެއްނެތި އެ އަމުރަށް ހާޒިރުވެފައި ނުވާ ފަރާތެއް ކަމުގައިވުން

(2) ދައުވާއާ ގުޅިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރަންޖެހޭ ފަރާތަކީ، ކޯޓަށް ހާޒިރު ނުވާނެ ނުވަތަ ފިލާފާނެފަދަ ފަރާތެއް ކަމަށް ހައިކޯޓަށް ޤަބޫލު ކުރެވުން.

27. މި ބަޔާންކުރި ދެ ގަވާއިދުގެ މާއްދާތަކަށް ބަލާއިރު، ދެ ގަވާއިދުގައިވެސް، ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން މީހަކު ހާޒިރު ކުރުމުގައި އެންމެ ފުރަތަމައަށް ރިޢާޔަތް ކުރަންޖެހޭނީ ކަމަކީ، ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ

އަމުރެއް ޖާރީކުރުން އެ އަމުރާ އެއްގޮތަށް އެ މީހަކު ހާޒިރު ނުވުމެވެ. ދެވަނަ ކަމަކީ، އަމުރު ނިސްބަތްވާ މީހާއަކީ ފިރާރުވާން މީހެއް ކަމުގައި ނުވަތަ ހާޒިރު ނުވާން މީހެއް ކަމުގައި ބެލެވުން ނުވަތަ ޒަބުތު ކުރުމުގެވެ.

28. އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ބަޔާނުގައި ބަހައްޓަވައިގެން މީހަކު ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ކޯޓަށް ލިބިގެންވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާން ވެފައިވާ ދެ ހާލަތުން ކުރީ ހާލަތެއް މެދުވެރި ވުމުން ކުރުމުގައި ތަފްސީލު ކޮށް އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އަހުރެން ބަޔާން ކޮށްފީމެވެ. އެ ދެ ހާލަތަކީ ކޯޓު އަމުރު ޖައްސާފައި އެ އަމުރަށް ހާޒިރުނުވާ ހާލަތާއި، ކޯޓު އަމުރު ބަލައި ނުގަނެން ހާލަތެވެ.

29. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ވެފައިވާ މި ދެ ހާލަތަކީ، މީހަކު ބަންދު ކުރުވިދާނެ ދެ ހާލަތެއް ކަމުގައިވާއިރު، ޤާނޫނުގެ މި މާއްދާއަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 46 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އަސާސީ ޙައްޤު[4] ހަނި ކުރެވޭ ހާލަތް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ "ޙައްޤުތަކުގެ މަޟުމޫން ފުސްކޮށްނުލައިވާ ޤާނޫނުގެ މާއްދާތަކެއް އެނގެއެވެ. ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން މީހަކު ބަންދުކުރެވޭނީ އެކަމަށް ޤާނޫނު ހުއްދަ ކުރުމުން ކަމުގައިވާއިރު، މި ނުކުތާގައި ވަރަކަށް ދެކެވޭ، ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރު ގެއްލުމާއި، ހައިކޯޓަށް މީހުން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރަން ޖެހޭގެ ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންވެފައިވާ "ފިރާރުވާން މީހަކު ކުރުމުގައި ބެލެވޭ" ހާލަތާއި، "ކޯޓަށް ހާޒިރު ނުވާނެ މީހަކު ކުރުމުގައި ބެލެވޭން" ހާލަތަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާ ދަށުން ހާލަތްތަކެއް ނޫނެވެ. އަދި މި

---

[4] މި މާއްދާގައި ބަޔާން ވެފައި ވަނީ، " ހައްޤަކު ހަނި މިޢާދަށް މީހަކު ހަނިކުރެވޭނީ ފެންވަރު ނިސްބަތްގައި، ނުވަތަ މީހަކު ހަނިކުރެވޭ ޙައްޤު ކުރާގޮތް، ނުވަތަ އެ ވަގުތަކު އެއްޗެއް ހަނިކުރާ ބޭނުންކުރާ ގޮތުގައި ސަރަހައްދުން ވިދާޅުވުމުގެ ނުވަތަ ހަނިކުރާ ހަނިކުރެވޭ ޙައްޤު ކުރާގޮތަކީ ޒިންމާދާރު ކުރުމުގެ، އެއްވެސް މީހަކު ހަނި ހައްޤުތަކާ، ނުވަތަ ބަޔާންކުރަނީ ނުވާނެއެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

ހާލަތުތަކަކީ، ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް މީހަކު ހާޒިރު ކުރުމުގައި ރިޢާޔަތް ކުރަންޖެހޭނެ ހާލަތުތަކެއް ނޫނެވެ.

30. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ހައިކޯޓުގެ އަމުރަށް ބަލާއިރު، އެ އަމުރު ނެރުމުގައި އެ ކޯޓުން ރިޢާޔަތް ކޮށްފައިވަނީ ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 02 ވަނަ ނަންބަރުގެ އިތުރުން ހައިކޯޓަށް މިހެން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 02 ވަނަ ނަންބަރަށް ކަން އެ އަމުރުން ސާފުވެ. މިކަން އިތުރަށް ކަށަވަރު ކުރެވޭނީ ކުރިން ވެސް އިސްތިއުނާފު ކުރި ޖަދަލިން އަރެސްޓް އޯޑަރު ހައިކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް އިތުރު އަމުރެއް ނެރެފައި ނުވުމެވެ.

31. ކަންމިހެން އޮތުމުން އަރެސްޓް އޯޑަރު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ނެރެފައިވާ އަމުރަކީ، ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްގެން ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ކަމުގައި އަޅުގަން ނުދެކެމެވެ. އަދި ހައިކޯޓަށް މިހެން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) އަށް ރިޢާޔަތް ކުރިކަމުގައި އެ އަމުރުގައި އޮތް ނަމަވެސް، އެ އަމުރަކީ އެ ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްގެން ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ކަމުގައި ބެލެވެން ނެތެވެ. މި ސަބަބުތަކަށްޓަކައި، ހައިކޯޓުގެ އަމުރަކީ ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރާއި، ހައިކޯޓަށް މިހެން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފު އަމުރެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ކޯޓު އަމުރުގައި ސާއިލުކުރުން

32. އިސްތިއުނާފީ މިންވަރު ނުކުތާގައި އަރެސްޓް އޯޑަރުގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައި ވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ހައިކޯޓުގެ އަމުރު ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފު ކަމުގައެވެ.

އެހެނީ އެ އަކުރުގައި ބުނޭ "ހައިކޯޓުން މައްސަލަތައް ބަލައި ނިންމާނީ ޤާނޫނީ ބަދަލެއްގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހަކުން" ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ އަމުރަކީ ހައިކޯޓުގެ އެންމެ ފަނޑިޔާރަކު ސޮއިކޮށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ކަމުގައެވެ.

33. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ބަލާއިރު، އެ އަކުރުގެ އިބާރާތުގައި ބުނޭ ހައިކޯޓުން މައްސަލަތައް ބަލައި ނިންމާނީ ޤާނޫނީ ބަދަލެއްގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހަކުން ކަމުގައެވެ. ކޯޓުތަކުން ބަލާ "މައްސަލަ"އަކީ ކޮބައިކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 99 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގައި ބަޔާން ވެފައިވެއެވެ. އެ އަކުރުގައި ބުނޭ، "މައްސަލަ ކަމަށް ބުނެވޭނީ އެވަނީ މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކޯޓުގެ ނިޔާއަކަށް އެދި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ކަންކަމަށެވެ." މި ފަދައިންނެވެ.

34. ވީމާއެކު، ހައިކޯޓުން ބަލާ މައްސަލަތަކަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނާއި، އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ހައިކޯޓުގެ ނިޔާއަކަށް އެދި ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ކަންކަމެވެ. އެހެންކަމުން، ހައިކޯޓުގެ ނިޔާއަކަށް ނުވަތަ ނިންމުމަކަށް އެދި ހުށަހަޅާ ކަންކަން ބަލައި ގޮތެއް ނިންމަންވާނީ، ޤާނޫނީ ބަދަލެއްގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހަކުން ކަން އެނގެއެވެ.

35. މި އުސޫލު ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤު ކުރާއިރު، ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ދިނުން ހުކުމް ކުރުމަށް، އެ ނޫން ގޮތަކަށް ފިޔަވަޅު ދިނުން ހުކުމް ކުރުމަކީ ކޯޓުން ކުރާ އަމުރުތަކެކޭ، އެ އަމުރުތަކަށް ނެރުމަކީ އެދި ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާން ނުޖެހޭ އަމުރުތަކެއް ނޫނެވެ. އެ އަމުރުތަކަކީ، ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއް ހިންގުމަށްޓަކައި، އެ ނޫންފަހެ ޤާނޫނު ދަށުން ބޭނުންތަކަށް އެކިއެކި ފިޔަވަޅުތައް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ތާވީލާއި، ވަގުތީ ބަންދުކުރުން، ނުވަތަ އަމުރުތަކުކޮށެވެ. ވީމާއެކު، މި ފަދަ އަމުރުތަކަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އިސްތިސްނާވާ އަމުރުތަކެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

36. ކަންމިހެން އޮތުމުން އަރުޝަދު ސާޖިދު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ހައިކޯޓުން ނެރެފައިވާ އަމުރަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފު އަމުރެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނުދެކެމެވެ.

މައްސަލަ ނިންމަވަން ފެންނަ ގޮތް

37. މަތީގައި މި ބަޔާން ކުރި ސަބަބުތަކުގެ އަލީގައި، އަރުޝަދު ސާޖިދު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމަށް ހައިކޯޓުން ނެރެފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-B2/CHT/2022/2477 (07 ޖޫން 2022) ގެ އަމުރަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރާއި، ހައިކޯޓަށް މިހެން ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތަކުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ ގަވާއިދު ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފު އަމުރެއް ކަމުގައިވާތީ، އެ އަމުރަކީ ބާޠިލު އަމުރެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ނިންމަވަން ފެނެއެވެ.

38. އަދި ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 52 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ބަލާލީ އެ އަމުރަކީ އެ މާއްދާތަކާ ޚިލާފު އަމުރެއް ނޫންކަމުގައި އަމުރުން ފެނިދާ ކަންކަމުގެ ފުރުޞަތު، އެ ކަން ކަމަކީ، އަމުރެއް ޝަކުވާ ކަންކަމާ ދުވަހުވެސް ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 174 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރާއި، ހައިކޯޓަށް މިހެން ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތަކުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރާ ބަލާލީ އަމުރެއް ބާޠިލުކުރި ކަންކަމަކީ އިސްތިސްނާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ނޫންކަން ފާހަގަ ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރުގެ ޚިޔާލު

39. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރުގެ ޚިޔާލަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދުގެ ޚިޔާލު

40. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރުގެ ޚިޔާލަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ.

ހުކުމް

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރި ކަންކަން އާ ގުޅޭ މަތިން ހުކުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-B2/CHT/2022/2477 (07 ޖޫން 2022) ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ކޯޓަށް ހާޒިރު ކުރުމުގެ އަމުރަކީ، ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ނޫންކަމުން، އެ އަމުރަކީ، ބާތިލު އަމުރެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު	މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރު	ހުސްނުއްސުޢޫދު
	(ރިޔާސަތު)	